

De relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders, zelfvertrouwen en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

Cursus:	Masterthesis Pedagogische Wetenschappen
Cursuscode:	201500201
Auteur:	Desi Penninkhof
Studentnummer:	5622247
Begeleider:	Joyce Endendijk.
Tweede beoordelaar:	Ellen Reitz
Datum:	29-06-2016

Samenvatting

Achtergrond. In deze studie is de relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde en andere geslacht onderzocht. Tevens is onderzocht of zelfvertrouwen een modererend effect heeft op deze relatie. **Methode.** Er is gebruik gemaakt van een correlatieve onderzoeksdesign en de data zijn verzameld door middel van een online survey. Er hebben 292 in Nederland studerende jongvolwassenen (leeftijd 18 t/m 25, $M = 21.480$, $SD = 2.077$) deel genomen aan het onderzoek waarvan 73% vrouw en 27% man. **Resultaten.** Uit de hiërarchische regressie analyses blijkt dat traditionele gendersocialisatie door ouders niet gerelateerd is aan het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht. De relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht is niet anders voor mensen met een hoog of laag zelfvertrouwen. Een hoge mate van zelfvertrouwen is wel gerelateerd aan een beter vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht, waarbij sprake is van een klein effect. **Conclusie.** Jongvolwassenen die moeite hebben met het sluiten van vriendschappen met personen van het andere geslacht hebben wellicht baat bij het verhogen van hun zelfvertrouwen. Dit is mogelijk door het volgen van cognitieve gedragstherapie. **Steekwoorden.** Traditionele gendersocialisatie door ouders, zelfvertrouwen, vriendschappen met personen van hetzelfde of andere geslacht.

Abstract

Background. This study examined the relationship between traditional gender socialisation by parents and the ability to form friendships with persons of the same or opposite sex. This study also examined whether self-confidence has a moderating effect on these relation. **Methods.** A correlational research design was used and the data were collected by an online survey. Participants were students from Netherland between the ages of 18 and 25 (M 21.480, SD 2.077), of which 73% were female and 27% were male. **Results.** Hierarchical regression analyses showed that traditional gender socialisation by parents was not related to the ability to form friendships with people of either the same or the opposite sex. The relationship between traditional gender socialisation by parents and the ability to form friendships with persons of the same or opposite sex was the same regardless of whether participants had a high or a low degree of self-confidence. The high degree of self-confidence was related to a better ability to form friendships with people of the opposite sex, involving a small effect. **Conclusion.** Young adults who have difficulty making friends with people of the opposite sex may benefit from increasing their self-confidence. This is possible by following cognitive behavioural therapy (CBT). **Key words.** Traditional gender socialisation by parents, self-confidence, friendships with people of the same or opposite sex.

Tegenwoordig wordt er steeds meer onderzoek gedaan naar factoren die ten grondslag liggen aan het vermogen van de jongvolwassene om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht. Het sluiten van vriendschappen is belangrijk om romantische relaties aan te gaan (Leaper & Anderson, 1997). De egalitaire context waarin vriendschappen zich bevinden biedt de mogelijkheid om te leren en te oefenen met affectief gedrag, wat nodig is voor het aangaan van romantische relaties (Furman & Wehner, 1994; Youniss & Smollar, 1985). Dit affectieve gedrag zoals omgaan met conflicten, wederzijdse intimiteit en samenwerken wordt eerst ontwikkeld in vriendschappen met personen van hetzelfde geslacht (Berndt & Hoyle, 1985; Feiring, 1996; Furman & Wehner, 1994; Sharabany et al., 1981; Youniss & Smollar, 1985). Daarnaast blijkt dat het hebben van veel vriendschappen met personen van het andere geslacht de kans om op latere leeftijd romantische relaties aan te gaan verhoogt, er van uitgaande dat de persoon hetero is (Connolly & Johnson, 1996; Connolly et al., 1998 Kuttler & LaGreca, 2004).

Er zijn individuele verschillen in hoe goed mensen vriendschappen kunnen sluiten met personen van hetzelfde en andere geslacht. Momenteel is er nog weinig bekend over de factoren die ten grondslag liggen aan het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde en andere geslacht. Om een bijdrage te leveren aan de kennis over de factoren die gerelateerd zijn aan het vermogen van de jongvolwassene om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht, is dit onderzoek tot stand gekomen. Het zal zich richten op de samenhang tussen traditionele gendersocialisatie door ouders, zelfvertrouwen en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht.

Met 'traditionele gendersocialisatie door ouders' wordt het gebruik van genderstereotypen in de opvoeding van het kind bedoeld. Door middel van gendersocialisatie leert een kind welk gedrag gepast is bij jongens of meisjes, wat vervolgens bekrachtigd wordt door de positieve of negatieve feedback van ouders wanneer het kind gepast of ongepast gedrag laat zien (Denuwelaere, 2003). Voorbeelden van traditionele gendersocialisatie zijn dat ouders hun dochter laten spelen met poppen, hun zoon laten voetballen, hun dochter leren om empathisch te zijn en hun zoon leren om dominant te zijn (Martin, 1995). Dit onderzoek richt zich op de verbale boodschappen die ouders hun kind geven over welk gedrag gepast is bij meisjes of jongens.

Theoretische achtergrond van gender ontwikkeling

Theoretisch gezien lijkt het logisch dat er een relatie is tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en gender gerelateerd gedrag van het kind. Volgens de social

cognitive theory wordt gender ontwikkeling bij het kind bevorderd door drie belangrijke vormen van beïnvloeding door de omgeving en de wijze waarop de informatie cognitief verwerkt wordt, namelijk modeling, actieve ervaringen en directe instructie. Een gedeelte van het gender-gerelateerde gedrag wordt voorgedaan door modellen uit de directe omgeving van het kind zoals ouders. Modeling draagt bij aan de ontwikkeling van kennis en vaardigen welke men leert door naar anderen te kijken (Bandura, 1986) en is een krachtige manier om normen, waarden, attitude en patronen van gedachten en gedrag te ontwikkelen (Bandura, 1986; Bussey & Bandura, 1999; Rosenthal & Zimmerman, 1978). Een andere vorm van beïnvloeding verloopt door middel van ‘actieve ervaringen’. Het gaat om het onderscheiden van gender gerelateerd gedrag op basis van de reacties die het kind ontvangt op zijn acties. De reactie van ouders leert het kind welk gedrag passend is bij de sekse. De laatste vorm van beïnvloeding gaat via directe instructie. De persoon wordt voorzien van verbale informatie over verschillende gedragingen passend bij een meisje of jongen. Deze directe instructie wordt onder andere door ouders uitgevoerd (Bussey & Bandura, 1999). Door taal te gebruiken kan expliciet worden verwezen naar gender gerelateerd gedrag, bijvoorbeeld dat een ouder zegt “voetballen is een activiteit voor jongens”, waarbij het gedrag zonder gebruik van taal wellicht niet gekoppeld zou worden aan gender (Gelman, Taylor & Gnuyen, 2004). Deze drie manieren van beïnvloeding zijn verdeeld over verschillende ontwikkelingsfasen van het kind. Als baby en peuter speelt modeling een grote rol, als kinderen kunnen reageren op de omgeving gaan zij actieve ervaringen opdoen en wanneer zij taalvaardig zijn worden door de omgeving verbale boodschappen gegeven over gender-gerelateerd gedrag.

Traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen om vriendschappen te sluiten

Er zijn diverse studies die aangeven dat er een relatie is tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen van kinderen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde en andere geslacht. Zo stimuleren veel traditionele ouders het kind meer om te spelen met leeftijdsgenootjes van hetzelfde geslacht dan van het andere geslacht (Bradley & Gobbart, 1989; Fagot & Leinbach, 1989; Paludi, 2004; Roopnarine, 1986). Dit kan het inzicht van het kind in de homosociale norm beïnvloeden wat vervolgens kan leiden tot het ontwikkelen van een voorkeur voor een communicatiestijl en activiteiten waar veel kinderen van hetzelfde geslacht aan deelnemen. Deze voorkeuren zorgen er voor dat het moeilijker wordt om contacten aan te gaan met personen van het andere geslacht (Metha & Strough, 2009). Bovendien blijkt dat kinderen de meeste vriendschappen sluiten met personen van hetzelfde geslacht (Feiring & Lewis, 1991; Howes, 1988; Maccoby, 1988; Volker, 2015).

Tevens zouden moeders zich meer verbonden voelen en meer contact hebben met hun dochter dan zoon en vaders meer met hun zoon dan dochter. Dit zorgt er voor dat het kind zich ook meer aangetrokken voelt tot de ouder van hetzelfde geslacht (Paludi, 2004). Het kind leert in deze ouder-kind relatie welke waarden belangrijk zijn. Bij een relatie tussen twee vrouwen wordt waarde gehecht aan intimiteit en wederkerigheid terwijl in een relatie tussen mannen andere waarden belangrijk zijn. Het kind leert deze waarden te integreren in zijn gedrag als het gaat om het aangaan van sociale relaties. Hierdoor is de kans groter dat het kind beter in staat is relaties aan te gaan met personen van hetzelfde geslacht (Caldwell & Peplau, 1982 ; Weiss & Lowenthal, 1977). Daarnaast zien zij dit sekse specifiek gedrag ook terug in het gedrag van hun ouders waardoor kinderen leren middels modeling (West & Zimmerman, 1987; Bandura, 2003). Volwassenen hebben ook meer vriendschappen met personen van hetzelfde geslacht, waardoor het kind leert dat het hebben van vriendschappen met personen van hetzelfde geslacht geaccepteerd wordt (Booth & Hess, 1974).

Een traditionele opvoeding door ouders is gerelateerd aan een meer traditionele genderrol, genderstereotypen ontwikkeling (Denuwelaere, 2003; Giordano, 2003; Raffaelli & Ontai, 2004) en aan meer genderstereotype cognities in het kind (Tenenbaum & Leaper, 2002). Traditionele gendersocialisatie is tevens gerelateerd aan meer feminien (vrouwelijk) gedrag, zoals het tonen van sympathie, empathie en aardig zijn bij meisjes en meer masculien (mannelijk) gedrag zoals, dominant, zelfstandig en competitief zijn bij jongens (Martin, 1995). Het blijkt dat feminiene personen meer vrouwelijke vrienden hebben dan masculiene personen. Masculiene personen hebben juist meer mannelijke vrienden dan feminiene personen. Wanneer het geslacht van deze personen apart bekeken wordt, blijkt dat feminiene vrouwen meer vrienden hebben van hetzelfde geslacht dan masculiene vrouwen. Masculiene mannen blijken ook meer vriendschappen met personen van hetzelfde geslacht te hebben dan feminiene mannen (Reeder, 2003). In zijn totaliteit blijkt dat er meer vriendschappen zijn met personen van hetzelfde geslacht dan van het andere geslacht (Metha & Strough, 2009; Reeder, 2003; Strough & Covatto, 2002). Een mogelijke reden voor deze verdeling is de beloning die men krijgt uit de vriendschappen met personen van hetzelfde geslacht, waarbij er op dezelfde manier met elkaar gecommuniceerd wordt en waarbij beide personen hetzelfde soort gedrag laten zien. Dit zorgt er voor dat men zich weinig hoeft aan te passen aan de ander en dat er weinig complicaties zijn binnen de vriendschap (Reeder, 2003). Men heeft graag contact met personen die op henzelf lijken (Volker, 2015). Personen met een traditionele genderrol vinden het tevens lastiger om vriendschappen aan te gaan met personen

van het andere geslacht omdat zij niet over de competenties beschikken (communicatie stijl, gedragingen) om contact te maken met personen van het andere geslacht (Monsour, 2002).

Zelfvertrouwen en het vermogen om vriendschappen te sluiten

Een andere belangrijke factor in het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht is zelfvertrouwen. Wanneer het gaat om het maken van nieuwe vrienden speelt zelfvertrouwen een rol. Hoe hoger het zelfvertrouwen, hoe makkelijker de jongvolwassene nieuwe vrienden maakt (Boumeister et al., 2003; Coleman, 2003). De samenhang tussen zelfvertrouwen en het vermogen om vrienden te maken lijkt volgens onderzoekers echter bi-directioneel te zijn (Laiblea, Carlob & Roesch, 2004). Jongvolwassenen met een hoge mate van zelfvertrouwen voelen zich meer in staat om anderen te helpen en blijken dit ook vaker te doen dan jongvolwassenen met een laag zelfvertrouwen. Hierdoor leggen zij sneller nieuwe contacten. Daarnaast leidt de betrokkenheid van een jongvolwassene in sociale groepen weer tot meer zelfvertrouwen (Laiblea, Carlob & Roesch, 2004). Of zelfvertrouwen dezelfde invloed heeft op het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of het andere geslacht, is nog niet onderzocht. Verwacht wordt dat personen met een hoge mate van zelfvertrouwen met zowel personen van hetzelfde als andere geslacht gemakkelijker vriendschappen kunnen sluiten.

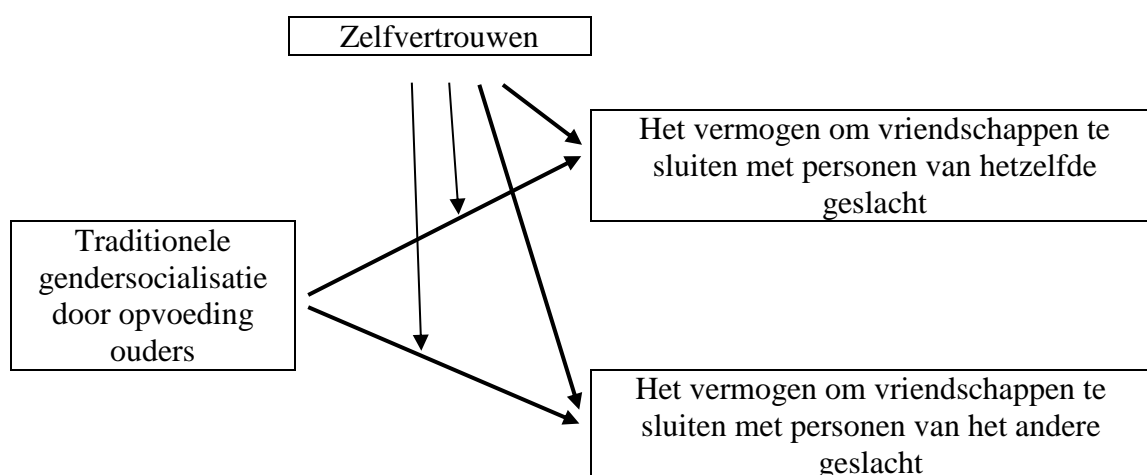
Naast de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht, is gekeken in hoeverre zelfvertrouwen een modererende rol speelt in deze relatie. Beide variabelen lijken van invloed te zijn op het vermogen om vriendschappen te sluiten. Nog niet duidelijk is echter in hoeverre deze variabelen met elkaar interacteren. Verwacht wordt op basis van de gegevens uit voorgaande onderzoeken dat wanneer de jongvolwassene in zijn of haar jeugd een sterk traditioneel gendersocialisatie heeft ontvangen, zich meer verbonden zou voelen met personen van hetzelfde geslacht (Paludi, 2004). Wanneer de jongvolwassene weinig zelfvertrouwen heeft, zal het eerder een andere jongvolwassene aanspreken van hetzelfde geslacht. Wanneer het zelfvertrouwen hoog is, zal naar verwachting het contact met jongvolwassenen van een ander geslacht ook toenemen, ongeacht de gendersocialisatie die de jongvolwassene heeft ontvangen van de ouders.

Het huidige onderzoek

In deze studie wordt onderzocht of traditionele gendersocialisatie door ouders gerelateerd is aan het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht en of zelfvertrouwen een modererend effect heeft op deze relatie. Verwacht wordt dat (1) een hoge mate van traditionele gendersocialisatie door ouders gerelateerd is aan

een beter vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht en dat (2) een hoge mate van traditionele gendersocialisatie door ouders gerelateerd is aan een verminderd vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht. Tevens wordt verwacht dat (3) een hoge mate van zelfvertrouwen gerelateerd is aan een beter vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht en (4) het andere geslacht. Tot slot wordt verwacht dat (5) de relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht, niet anders is voor personen met een hoog of laag zelfvertrouwen en dat (6) de relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht sterker is bij personen met een laag zelfvertrouwen.

Figuur 1. Model verwachte relaties

Figuur 1. Pijlenschema met verwachte relaties tussen de variabelen

Methode

Onderzoeksdesign

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een correlatieve onderzoeksdesign, waarbij de data op één moment in het leven van de participanten verzameld zijn, de zogenoemde ‘snapshot’ methode. Door middel van dit onderzoeksdesign is de relatie tussen de variabelen gemeten (Field, 2012).

Onderzoek steekproef

De populatie binnen dit onderzoek bestaat uit in Nederland studerende jongvolwassenen tussen de 18 en 25 jaar ($M = 21.480$, $SD = 2.077$). Er is gebruik gemaakt van een selecte steekproef. Van de participanten zijn 30 % MBO, 28 % HBO en 43 % WO studenten. Van deze studenten is 73 % vrouw en 27 % man, 72 % autochtoon en 28 % allochtoon. In totaal bevat het onderzoek resultaten van 292 studenten.

Meetinstrumenten

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van drie variabelen, namelijk ‘traditionele gendersocialisatie door ouders’, ‘het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht’ en ‘zelfvertrouwen’.

Gendersocialization scale. Het meetinstrument welke gebruikt is om de variabele ‘traditionele gendersocialisatie door ouders’ te meten is de ‘gendersocialization scale’ van Epstein (2008). Het meetinstrument is verdeeld in vijf subschalen: traditionele genderrollen, egalitaire genderrollen, big & tough (masculien), nice & pleasant (feminien) en lichaamsbeeld. De resultaten uit de subschalen traditionele genderrollen (Cronbach’s alpha .844) en big & tough (Cronbach’s alpha .513) zijn gebruikt en gecombineerd tot één variabele ‘traditionele gendersocialisatie door ouders’ (Cronbach’s alpha .843), omdat deze schalen de genderstereotypen in de opvoeding van ouders meten (Epstein, 2008). Wanneer een man een hoge score op de items in de big & tough schaal haalt, geeft dit aan dat hij mannelijk is opgevoed, dus traditioneel. Een vrouw die traditionele gendersocialisatie heeft ontvangen, haalt juist een lage score op deze schaal (niet mannelijk opgevoed). Om een totaalscore van mannen en vrouwen te krijgen, die wijst op de mate van traditionele gendersocialisatie door ouders, zijn de scores van de vrouwen op de meeste van de items in deze subschaal gehercodeerd (1 = 4, 2 = 3, 3 = 2, 4 = 1). Een hoge score op deze schaal wijst op een hoge mate van traditionele gendersocialisatie door ouders. De subschaal traditionele genderrollen bevat veertien items. Een voorbeelditem is ‘het is de verantwoordelijkheid van een man om zijn gezin te onderhouden’. De subschaal big & tough bevat zes items, een

voorbeelditem is ‘nooit angst tonen’. Er is de respondenten gevraagd hoe vaak zij in hun opvoeding aan deze instructies zijn blootgesteld door hun ouders. Bij alle twee subschalen konden de respondenten op een 4 punts likert-schaal antwoordden (1 = *helemaal niet*, 2 = *bijna niet*, 3 = *soms*, 4 = *vaak*).

Contact met mannen en vrouwen & aantal mannelijke en vrouwelijke vrienden en kennissen. De variabelen ‘het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht’ zijn gemeten door middel van de meetinstrumenten ‘contact met mannen en vrouwen’ en ‘aantal mannelijke en vrouwelijke vrienden en kennissen’, die samen zijn gevoegd. Dit is gedaan door de vragen per sekse om te polen waardoor de vragen m.b.t. vrouwen, ingevuld door een vrouwelijke participant, geïnterpreteerd zijn als vragen over ‘hetzelfde geslacht’. De vragen m.b.t. vrouwen, ingevuld door een mannelijke participant zijn geïnterpreteerd als vragen over ‘het andere geslacht’. Ditzelfde is gedaan voor de vragen m.b.t. mannen. Een hoge score op de variabele ‘het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht’ betekent dat men veel vriendschappen heeft met personen van hetzelfde geslacht. Een hoge score op de variabele ‘het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht’ betekent dat men veel vriendschappen heeft met personen van het andere geslacht. Het meetinstrument ‘contact met mannen en vrouwen’ bevat acht items, een voorbeelditem is ‘smsen, whatsappen, emailen, telefoneren met vrouwelijke (mannelijke) kennissen of vrienden’. De respondenten is gevraagd hoe vaak zij deze dingen doen in een standaard week. Er is onderscheid gemaakt in contacten via telefoon, onderwijs en vrije tijd. Zij konden antwoordden op een 5 punts likerschaal (1 = *niet*, 2 = *weinig*, 3 = *soms*, 4 = *best vaak*, 5 = *vaak*). Het meetinstrument ‘aantal mannelijke en vrouwelijke vrienden en kennissen’ bevat vier items, een voorbeelditem is ‘hoeveel van je beste vrienden zijn vrouwen (mannen)?’ De respondenten konden antwoordden op een 4 punts likert-schaal (1 = *geen/bijna geen*, 2 = *een paar*, 3 = *veel*, 4 = *bijna alle/alle*). Het meetinstrument ‘contact met mannen en vrouwen’ heeft een cronbach’s alpha van .683 en het meetinstrument ‘aantal mannelijke en vrouwelijke vrienden en kennissen’ heeft een cronbach’s alpha van .735.

Scale of preceived social self-efficacy. Het meetinstrument om de variabele ‘zelfvertrouwen’ te meten is de ‘Scale of perceived social self-efficacy’ van Smith & Betz (2000). Een voorbeelditem is ‘een gesprek starten met iemand die je niet goed kent’. De respondenten is gevraagd hoe zelfverzekerd zij zijn in bepaalde sociale situaties. Zij konden antwoordden op een 5 punts likert-schaal (1 = *niet-*, 2 = *weinig-*, 3 = *gemiddeld-*, 4 = *behoorlijk-*, 5 = *volledig zelfverzekerd*). Dit meetinstrument is speciaal ontwikkeld voor de

jongvolwassene en bevat zes subschalen, 'het maken van vrienden', 'het nastreven van romantische relaties', 'sociale assertiviteit', 'prestaties in openbare situaties', 'groepen of gezelschappen' en 'geven of ontvangen van hulp'. Alle subschalen zijn gebruikt om het zelfvertrouwen van de participant binnen sociale situaties te meten en een hoge score op de variabele zelfvertrouwen betekent dat de participant over een hoog zelfvertrouwen beschikt. De cronbach's alpha van het meetinstrument is .954.

Procedure

Er hebben meerdere onderzoekers gewerkt met dezelfde data, waardoor een brede survey vragenlijst is opgesteld, waarin 11 variabelen gemeten zijn. Drie van de 11 variabelen zijn in dit onderzoek gebruikt. De jongvolwassenen zijn gevraagd op vrijwillige basis mee te werken aan het onderzoek door middel van het invullen van een digitale survey. De participanten zijn geworven door de onderzoekers via o.a. sociale media, mond-tot-mond en via scholen. Hierbij is geen gebruik gemaakt van een beloning voor deelname. Een aantal jongvolwassenen die een MBO studie volgen heeft de survey in een klaslokaal kunnen invullen onder begeleiding van een onderzoekster. Ondanks dat er een aparte versie met gemakkelijker taalgebruik voor hun beschikbaar was, konden zij op deze manier vragen stellen over de survey, zodat zij weloverwogen konden antwoorden. De HBO en WO studenten hebben de vragenlijst zonder begeleiding thuis ingevuld.

Analyses

De relaties tussen de variabelen zijn getoetst door middel van correlatie-analyses en hiërarchische regressie-analyses. Binnen dit onderzoek zijn twee hiërarchische regressie-analyses uitgevoerd, één voor het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht en één voor het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht. Voorafgaand aan de analyses zijn de variabelen gecentreerd door het gemiddelde op alle items in de variabele te nemen. Daaropvolgend zijn de correlaties tussen de variabelen gemeten en is vervolgens de interactievariabele tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en zelfvertrouwen aangemaakt in het databestand. In de eerste stap van de hiërarchische regressie-analyse is als eerste de variabele traditionele gendersocialisatie toegevoegd en daarna de variabele zelfvertrouwen. In de tweede stap is de interactievariabele toegevoegd aan het model.

Resultaten

Data inspectie

Voordat de analyses zijn uitgevoerd, zijn de assumpties die behoren bij een regressieanalyse getest. De stem-and-leaf plots en boxplots laten zien dat de variabelen in de regressie niet geheel normaal verdeeld zijn. Het transformeren van de variabele leidt echter niet tot verbetering. Multicollineariteit is uitgesloten vanwege een kleinere correlatie tussen traditionele gendersocialisatie en zelfvertrouwen dan .850. De resultaten van het p-p plot en scatterplot laten zien dat er is voldaan aan lineariteit en homoscedasticiteit. Er zijn drie uitbijters (waarden van 3.290 *SD* boven of onder het gemiddelde) in de dataset welke na verwijdering niet leiden tot noemenswaardige andere resultaten, waardoor de gehele dataset is gebruikt voor de analyses.

Beschrijvende statistieken

In tabel 1 zijn de gemiddelde scores, standaarddeviaties en de range van alle studievariabelen weergegeven. Daarnaast zijn er tussen de studievariabelen correlaties uitgevoerd. Een hoge mate van zelfvertrouwen is gerelateerd aan meer vriendschappen met personen van het andere geslacht, deze correlatie is echter klein. De overige correlaties waren niet significant. De gemiddelde scores van de variabelen het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht en zelfvertrouwen liggen boven het midden van de range. Voor de variabelen het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht en traditionele gendersocialisatie door ouders liggen de gemiddelde scores iets onder het midden van de range. De standaardafwijking voor alle variabelen is redelijk klein, waardoor de ruwe scores op de variabelen dicht bij elkaar liggen.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken en correlaties tussen studie variabelen.

	VZG	VAG	TGS	ZV	..	<i>M</i>	<i>SD</i>	Range
VZG	-					3.781	.635	1-5
VAG	.072	-				2.735	.700	1-5
TGS	.092	-.032	-			2.213	.428	1-4
ZV	.091	-.213*	.061	-		3.365	.653	1-5

Noot. Afkortingen staan voor: Vriendschappen met personen van hetzelfde geslacht (VZG), vriendschappen met personen van het andere geslacht (VAG), traditionele gendersocialisatie door ouders (TGS), zelfvertrouwen (ZV). Gemiddelde per variabele (*M*), standaarddeviatie (*SD*), $N = 292$.

* $p < .05$.

De relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht gemodereerd door zelfvertrouwen

Het eerste model van de regressie-analyse in tabel 3, waarbij de variabele traditionele gendersocialisatie is toegevoegd, verklaart een niet-significante 0.9 % van de variantie in het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht, $R^2 = .009$, $F(1, 290) = 2.500$, $p = .115$. In model 2 is de variabele zelfvertrouwen toegevoegd en deze verklaart een niet-significante 0.9 % van de variantie in het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht, $\text{adjusted } R^2 = .009$, $\text{adjusted } F(1, 289) = 2.168$, $p = .142$. Tot slot is aan model drie de interactie tussen traditionele gendersocialisatie en zelfvertrouwen toegevoegd en deze verklaart een niet-significante 1.6% van de variantie in het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht, $R^2 = .016$, $\text{adjusted } R^2 = .009$, $F(3, 288) = 1.606$, $p = .188$.

Geen van de voorspellers is significant gebleken in de relatie tot het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het zelfde geslacht. Zelfvertrouwen en traditionele gendersocialisatie zijn beiden niet gerelateerd aan het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht en de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht is niet anders voor een verschillende mate van zelfvertrouwen.

De relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht gemodereerd door zelfvertrouwen

Het eerste model van de regressie-analyse in tabel 3, waarbij de variabele traditionele gendersocialisatie is toegevoegd, verklaart een niet-significante 0.1 % van de variantie in het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht, $R^2 = .001$, $F(1, 290) = .306$, $p = .580$. In model 2 is de variabele zelfvertrouwen toegevoegd en deze verklaart een significante 4.1 % van de variantie in het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht, $\text{adjusted } R^2 = .041$, $\text{adjusted } F(1, 289) = 14.036$, $p < .001$. Tot slot is aan model drie de interactie tussen traditionele gendersocialisatie en zelfvertrouwen toegevoegd en deze verklaart 5% van de variantie in het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht, $R^2 = .050$, $\text{adjusted } R^2 = .040$, $F(3, 288) = 5.058$, $p = .002$.

De verandering in R^2 is echter niet significant, waardoor de moderator geen significante toevoeging is aan het model en de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en

het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht niet anders is voor de verschillende mate van zelfvertrouwen. In model 2 is zelfvertrouwen op zichzelf staand een significante voorspeller, wat betekent dat een hoge mate van zelfvertrouwen gerelateerd is aan een beter vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht. De effectgrootte van het tweede model is $F^2 = .049$, waardoor er sprake is van een klein effect.

Tabel 2

Resultaten hiërarchische regressie analyses

	Het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht				Het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht			
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2
Model 1				.005				.002
Traditionele gendersocialisatie	0.137	.087	.092		-0.053	.096	-.032	
Model 2				.009				.047
Traditionele gendersocialisatie	0.129	.087	.087		-0.075	.094	-.046	
Zelfvertrouwen	0.084	.057	.086		0.231	.062	.216*	
Model 3				.006				.040
Traditionele gendersocialisatie	-0.054	.473	-.036		-0.532	.512	-.325	
Zelfvertrouwen	-0.034	.303	-.035		-0.062	.329	-.058	
Traditionele gendersocialisatie* Zelfvertrouwen	0.053	.133	.179		0.131	.144	.406	
<i>R</i> ² totaal		.016				.050		
<i>N</i>		292				292		

Noot. * $p < .05$.

Discussie

In dit onderzoek is gekeken naar de relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders, zelfvertrouwen en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht. Traditionele gendersocialisatie is niet gerelateerd aan het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht. Zelfvertrouwen is niet gerelateerd aan het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht, maar wel aan het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht, waarbij een klein effect gevonden is. De relatie tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht, is niet anders voor personen met een hoog of laag zelfvertrouwen.

Tegen de verwachting in blijkt een hoge mate van traditionele gendersocialisatie niet gerelateerd te zijn aan een beter vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht. Een hoge mate van traditionele gendersocialisatie blijkt tevens tegen de

verwachting in niet gerelateerd te zijn aan een verminderd vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht. Zoals beschreven in de literatuur blijkt traditionele gendersocialisatie wel gerelateerd te zijn aan de genderrol ontwikkeling van het kind (Bussey & Bandura; 1999) en daarmee ook aan de voorkeur voor vriendschappen met personen van hetzelfde geslacht (Feiring & Lewis, 1991; Howes, 1988; Maccoby, 1988; Paludi, 2004; Volker, 2015). Een mogelijke verklaring voor deze tegenstrijdige resultaten is dat zowel in de theorie als de empiri, waarop de hypothesen gebaseerd zijn, kinderen als doelgroep zijn gebruikt. Het zou kunnen dat traditionele gendersocialisatie in de jongvolwassenheid steeds minder een rol gaat spelen in het vermogen om vriendschappen te sluiten, waardoor de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappen te sluiten beperkt blijft tot de kindertijd.

Tegen de verwachting in blijkt een hoog zelfvertrouwen niet gerelateerd te zijn aan een beter vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde geslacht. Wel blijkt een hoog zelfvertrouwen, zoals verwacht, gerelateerd te zijn aan een beter vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van het andere geslacht. Uit de onderzoeken van Boumeister et al., (2003) en Coleman, (2003) blijkt dat hoe hoger het zelfvertrouwen van de jongvolwassene is, hoe gemakkelijker deze persoon vrienden maakt. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt in vrienden van hetzelfde of andere geslacht. Deze uitkomsten kunnen mogelijk verklaart worden door de gebruikte steekproef. Landelijk gezien zijn er meer vrouwen, 53 %, die studeren binnen het WO onderwijs. In de studierichtingen gezondheidszorg en welzijn is zelfs 65 % vrouw (CBS, 2014). Gekeken naar de steekproef van dit onderzoek kan geconstateerd worden dat een grote meerderheid, 43 %, studeert aan het WO en dat er meer vrouwen (73 %) hebben deelgenomen aan het onderzoek. Drieënveertig procent van de participanten volgt een studie passend onder de noemer gezondheidszorg en welzijn. Hierdoor komen de vrouwelijke participanten in dit onderzoek tijdens hun studie veel in contact met andere vrouwen en veel minder met mannen. Binnen een studie is het gemakkelijker om contacten aan te gaan, omdat er veel samengewerkt moet worden en men in groepen wordt ingedeeld. Het kan zijn dat door dit verplichte samenkomen de mate van zelfvertrouwen een minder grote rol speelt bij het vermogen om vriendschappen aan te gaan met personen van hetzelfde geslacht, omdat de contacten met andere vrouwen als het ware al 'aangereikt' worden door de studie.

Tegen de verwachting in blijkt de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde en andere geslacht niet anders voor personen met een hoog of laag zelfvertrouwen. Dit komt voornamelijk door het

uitblijven van een relatie tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht.

Een sterke factor van dit onderzoek is de grote steekproef van 292 studenten wat de betrouwbaarheid, de validiteit en de generaliseerbaarheid van de resultaten verhoogt. Een andere sterke factor is de Cronbach's alpha van de gebruikte instrumenten, die alle afgerond groter of gelijk zijn aan .700, wat beoordeeld kan worden als voldoende betrouwbaar. Ondanks dat de 'gendersocialization scale' voldoende betrouwbaar is, vragen de items van het instrument de participanten terug te kijken naar hun opvoeding. Het kan lastig zijn herinneringen van deze tijd goed terug te halen of deze zijn gaandeweg veranderd, waardoor men de vragen wellicht niet goed kon beantwoorden. Een suggestie ter verbetering voor het meten van traditionele gendersocialisatie is het opzetten van een longitudinaal onderzoek. Dit kan de traditionele gendersocialisatie bij kinderen op meerdere momenten verspreid over de kindertijd tot de jongvolwassenheid meten en het vermogen om vriendschappen te sluiten met personen van hetzelfde of andere geslacht meten zodra de participanten jongvolwassen zijn.

Een andere suggestie voor toekomstig onderzoek is om een betere verdeling te maken in de steekproef wat betreft het geslacht, opleidingsniveau en studierichting van de participanten. Deze kunnen gebaseerd worden op de bestaande verhoudingen van studerende jongvolwassenen in Nederland wat betreft sekse, onderwijsniveau en studierichting. Tevens wordt aanbevolen te onderzoeken of de studiekeuze een rol speelt in het ontstaan van vriendschappen, omdat de resultaten uit het huidige onderzoek suggereren dat de studiekeuze wellicht gerelateerd is het sluiten van vriendschappen.

Conclusie

Jongvolwassenen die moeite hebben met het sluiten van vriendschappen met personen van het andere geslacht lijken baat te hebben bij het verhogen van hun zelfvertrouwen. De interventie (oplossingsgerichte) cognitieve gedragstherapie kan bijdragen aan het verhogen van het zelfvertrouwen, doordat de therapeut vraagt naar positieve ervaringen (Bannink, 2006) en de therapie zich richt op het vervangen van belemmerende innerlijke regels en niet helpende gedachten in meer effectieve en rationele gedachten (Boender, 2006). Zoals eerder beschreven blijkt uit de literatuur dat het hebben van veel vriendschappen met personen van het andere geslacht gerelateerd is aan een beter vermogen om romantische relaties aan te gaan (Connolly & Johnson, 1996; Connolly et al., 1998; Kuttler & LaGreca, 2004). Het werken aan het verhogen van het zelfvertrouwen zal mogelijk de kans op meer vriendschappen met personen van het andere geslacht verhogen en daarmee mogelijk ook de kans verhogen om

romantische relaties aan te gaan. Aan te bevelen is om de relatie tussen zelfvertrouwen en het vermogen om romantische relaties aan te gaan te onderzoeken.

Referenties

- Bandura, A. (2003). COMMENTARY: "On the psychosocial impact and mechanisms of spiritual modeling". *The International Journal for the Psychology of Religion*, 13(3), 167-173. doi:10.1207/S15327582IJPR1303_02
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bannink, F. P. (2006). De geboorte van oplossingsgerichte cognitieve gedragstherapie. *Gedragstherapie*, 39, 171-183.
- Berndt, T. J., & Hoyle, S. G. (1985). Stability and change in childhood and adolescent friendships. *Developmental Psychology*, 21, 1007-1015. doi:10.1037/0012-1649.21.6.1007
- Boender, H. (2006). Ontwikkeling in zelfvertrouwen. Een literatuurstudie. *Vakgroep ontwikkelingspsychologie*. Verkregen op 25 juni 2016, via Universiteit van Amsterdam website: www.dare.uva.nl
- Booth, A., & Hess, E. (1974). Cross-sex friendship. *Journal of Marriage and the Family*, 38-47. doi:10.2307/350992
- Boumeister, R. F., Campbell, J.D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2003). Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological science in the public interest*. 4(1), 1-44. doi:10.1111/1529-1006.01431
- Bradley, B., & Gobbart, S. (1989). Determinants of gender-typed play in toddlers. *Journal of Genetic Psychology*, 150, 453-455. doi:10.1080/00221325.1989.9914612
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *American psychological association*, 106(4), 676-713. doi:10.1037/0033-295X.106.4.676
- Caldwell, M. A., & Peplau, L. A. (1982). Sex differences in same-sex friendship. *Sex Roles*, 8(7), 721-732. doi:10.1007/BF00287568
- CBS. (2014). *Emancipatie monitor 2014*. Verkregen op 19-06-2016, via: www.cbs.nl
- Coleman, P. K. (2003). Perceptions of parent-child attachment, social self-efficacy, and peer relationships in middle childhood. *Infant and Child Development*, 12, 351-368. doi:10.1002/icd.316

- Connolly, J. A., & Johnson, A. M. (1996). Adolescents' romantic relationships and the structure and quality of their close interpersonal ties. *Personal Relationships, 3*, 185-195. doi:10.1111/j.1475-6811.1996.tb00111.x
- Connolly, J. A., Furman, W., & Konarski, R. (1998). *The role of peers in the emergence of romantic relationships in adolescence. Unpublished manuscript.* York University, Toronto.
- Denuwelaere, M. (2003). Een ongelijke taakverdeling tussen man en vrouw: van ouders naar kinderen. *Mens & Maatschappij, 78*(4) Gent: Universiteit.
- Epstein, M. (2008). *Adolescents in conflict: Associations between gender socialization, gender conflict, and well-being. A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy (Education and Psychology)* Michigan: The University.
- Fagot, B., & Leinbach, M. (1989). The young child's gender schema: Environmental input, internal organization. *Child Development, 60*, 663-672. Doi:10.2307/1130731
- Feiring, C. (1996). Concepts of romance in 15-year-old adolescents. *Journal of Research on Adolescence, 7*, 214-224.
- Feiring, C., & Lewis, M. (1991). The transition from middle childhood to early adolescence: Sex differences in the social network and perceived self-competence. *Sex Roles, 24*, 489-509. doi:10.1007/BF00289335
- Field, A. (2012). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics.* Los Angeles: SAGE publications Ltd
- Furman, W., & Wehner, E. A. (1994). Romantic views: Toward a theory of adolescent romantic relationships. In Montemayor, R. (ed.). *Advances in Adolescent Development, 3, Relationships in Adolescence.* Sage, Beverly Hills, CA, pp. 168-195.
- Gelman, S. A., Taylor, M. G., & Nguyen, S. P. (2004). Mother-child conversations about gender: Understanding the acquisition of essentialist beliefs: I. Introduction. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 69*(1), 1-14. doi:10.1111/j.1540-5834.2004.06901002.x
- Giordano, P. C. (2003). Relationships in adolescence. *Annual Review of Sociology, 29*, 257-281. doi:10.1146/annurev.soc.29.010202.1
- Howes, C. (1988). Same- and cross-sex friends: Implications for interactions and social skills. *Early Childhood Research Quarterly, 3*, 21-37. doi:10.1016/0885-2006(88)90027-0

- Kuttler A, LaGreca A. (2004). Linkages among adolescent girls' romantic relationships, best friendships, and peer networks. *Journal of Adolescence*, 27, 395-414.
doi:10.1016/j.adolescence.2004.05.002
- Laiblea, D. J., Carlob, G., & Roesch, S. C. (2004). Pathways to self-esteem in late adolescence: The role of parent and peer attachment, empathy, and social behaviours. *Journal of Adolescence*. 27, 703-716. doi:10.1016/j.adolescence.2004.05.005
- Leaper, C., & Anderson, K. J. (1997). Gender development and heterosexual romantic relationships during adolescence. In Shulman, S., and Collins, W. A. (eds.). *New Directions for Child Development*, Vol. 78, Romantic Relationships in Adolescence: Developmental Perspectives. Jossey-Bass, San Francisco.
- Maccoby, E. E. (1988). Gender as a social category. *Developmental Psychology*, 26, 755-765.
doi:10.1037/0012-1649.24.6.755
- Martin, C. L. (1995). Stereotypes about children with traditional and nontraditional gender roles. *Sex Roles*, 33, 727-751. doi:10.1007/BF01544776
- Mehta, C. M., & Strough, J. (2009). Sex segregation in friendships and normative contexts across the lifespan. *Developmental Review*, 29, 201-220.
doi:10.1016/j.dr.2009.06.001
- Monsour, M. (2002). *Women and men as friends: Relationships across the life span in the 21st century*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Paludi, M. A. (2004). *Preager guide to the psychology of gender*. Westport: Preager publishers.
- Plochg, T., & Van Zwieten, M. C. B. (2007). *Handboek gezondheidszorgonderzoek*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Raffaelli, M., & Ontai, L.L. (2004). Gender socialization in latino/a families: Results from two retrospective studies. *Sex roles. A journal of research*. 50, (5/6), 287-299.
doi:10.1023/B:SERS.0000018886.58945.06
- Reeder, H. M. (2003). The effect of gender role orientation on same- and cross-sex friendship formation. *Sex Roles. A journal of research*, 49 (3), 143-152.
doi:10.1023/A:1024408913880
- Roopnarine, J. (1986). Mothers' and fathers' behaviors toward the toy play of their infant sons and daughters. *Sex Roles*, 14, 59-68. doi:10.1007/BF00287848
- Rosenthal, T. L., & Zimmerman, B. J. (1978). *Social learning and cognition*. New York: Academic Press.

- Sharabany, R., Gershoni, R., & Hoffman, J. E. (1981). Girlfriend, boyfriend: Age and sex differences in intimate friendship. *Developmental Psychology, 17*, 800-808.
doi:org/10.1037/0012-1649.17.6.800
- Smith, M. H., & Betz, N. E. (2000) Development and validation of a scale of perceived social self-efficacy. *Journal of Career Assessment, 8*(3), 283-301.
doi: 10.1177/106907270000800306
- Strough, J., & Covatto, A. M. (2002). Context and age differences in same and other-gender peer preferences. *Social Development, 11*, 346–361. doi:10.1111/1467-9507.00204
- Tenenbaum, H. R., & Leaper, C. (2002). Are parents' gender schemas related to their children's gender-related cognitions? A meta-analysis. *Developmental Psychology, 38*(4), 615-630. doi:10.1037//0012-1649.38.4.615
- Volker, B. (2015). 'Je zoekt vrienden die op jezelf lijken'. Verkregen op 28-03-2016, via: www.newscientist.nl
- Weiss, L., & Lowenthal, M. (1977). *Life course perspectives on friendship*. In M. Lowenthal, M. Thurnher, & D. Chiriboga (Eds.), *Four stages of life*. San Francisco: Jossey-Bass
- West. C., & Zimmerman, D. (1987). Doing gender. *Gender and Society, 1*, 125-151.
doi: 10.1177/0891243287001002002
- Youniss, J., & Smollar, J. (1985). *Adolescent relations with mothers, fathers, and friends*. University of Chicago Press, Chicago.